

TA'LIM SAMARADORLIGINI TAMINLASH OMILI TA'LIMY O'YINLAR SIFATIDA

Xurramov Ibrohimxon Alixon o'g'li

Samarqand davlat chet tillar institutining ingliz tili II fakulteti talabasi

Baxtiyorova Muslimabonu Shuxrat qizi

Samarqand davlat chet tillar institutining ingliz tili II fakulteti talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada umumiy o`rta ta'lim tizimida ta'limiy o`yinlar orqali ta'lim sifat-samaradorligini oshirish omili sifatida ekanligining nazariy asoslari bayon etilgan.

Kalit so`zlar: ona tili, ta'lim tizimi, ta'limiy o`yinlar, dars samaradorligi, innovatsion uslublar.

Ta'lim va tarbiya mazmuni, uning shakli va usullarining nazariy masalalari u pedagogikaning bir qismi bo'lgan didaktikani o'rganadi. Didaktika, umuman pedagogika kabi ham rivojlanadi. Uning rivojlanishiga Yan Amos Kamenskiy hissa qo'shdi. Uning "Buyuk". "didaktika" ta'lim rivojiga katta ta'sir ko'rsatdi.

Ta'limda didaktikaning asoslari shveysariyalik pedagog I.G.ning asarlarida ishlab chiqilgan. Pestolotsi rivojlangan. Bulardan tashqari K. D. Ushinskiy rus didaktikasining ko'zga ko'ringan vakili edi. Shuningdek, u o'qitish masalalariga chuqur psixologik asos yaratdi. O'zbek xalqi orasida ham

H.H.Niyoziy, A.Avloniy kabi pedagoglar yetishib chiqdi. Ular ham o'zbek xalq maktablaridir talabalar uchun darsliklar ochish va yozishni davom ettirdilar.

Kelajak uchun ta'lim, yosh avlod uchun yaratuvchi kuchlar bugungi kun talabidir rivojlantirish, fan va texnologiyani rivojlantirish istiqbollari bilan muvofiqlashtirish zarurati qilmoqda. O`quvchilarning boshlang`ich sinf darslarini puxta o`zlashtirishlari uchun ta'lim jarayonida didaktik o'yinlardan unumli foydalanish zarur. Didaktika asosida talabalarga bilim beramiz. Ta'lim jarayonida har xil usullaridan foydalanamiz. Dars turi to'g'ri va muvaffaqiyatli o'tish usuli ham to'g'ri tanlasak, dars yaxshi natija beradi. Har bir dars ko'rgazmali va texnik vositalar bilan o'tkazish joizdir. Shundagina dars bilimga to'la bo'ladi. O'qituvchi izlanuvchan bo'lishi kerak, u darslarni turli yo'llar bilan o'tishi kerak. Bu shunchaki darsni qiziqarli qilish uchun ko'rgazma qurol ishlatmasdan, balki o'yin elementlaridan, dars davomida harakatlanish daqiqalaridan foydalanish kerak.

O'yin elementlari konferentsiyasi nafaqat sinfda, balki darsdan tashqari mashg'ulotlarda ham darslarida foydalanish mumkin. Bu, albatta,

boshlang'ich maktab o'quvchilari uchun mo'ljallangan. Ular bu yoshda u ko'proq o'ynoqi bo'ladi, tez zerikadi, diqqati tarqaladi. ularni o'rgatish uchun o'yin orqali, mavzuga jalb qilishimiz mumkin.

Umumiy o'rta ta'lim maktabi o'quvchilari yosh bo'lgani uchun tili ular uchun soda bilimlarni aniq berish va darslarda o'yin elementlaridan foydalanish kerak. Bola uning hayotining asosiy qismi o'ynaydi. O'yinlar nafaqat didaktik vosita, balki bola hamdir hayotning asosiy shakli hisoblanadi. Shuning uchun, o'yinning nozik tomonlarini o'zlashtirmasdan, o'yin faoliyatini boshqarishni o'rganmasdan oldimizda mas'uliyatli vositalarni hal qiling qila olmaymiz. O'yin orqali bolalarning faoliyati mukammallashadi, ularning jismoniy rivojlanishiga yordam beradi beradi. O'yin davomida qiyinchilik va to'siqlarni engib o'tishga o'rgatadi. Bolalarni o'ynang faoliyatning asosiy turi.

Materiallarning tashqi ko'rinishi, rangi, tuzilishi bolaning o'yinlari orqali turli o'simliklar va hayvonlardir ular dunyodagi o'zgarishlarni tushunadilar.

O'yin bolalar uchun o'qish, mehnat va ta'lim vositasidir. Biroq, dars asosiy qismini o'yin darsiga aylantirmaslik kerak. Bola hayotining asosiy turi - o'yin.

K. D. Ushinskiy shunday deb yozgan edi: "Bola uchun o'yin haqiqatdir", shuning uchun hamma atrofida haqiqatdir. Bu qiziqarli, chunki u ayniqsa bolaga tushunarli, shuning uchun o'yin bola uchun qisman bolaning o'zi tomonidan yaratilgan narsa borligini tushunish mumkin. Bolalar o'yin faoliyati maktabgacha yoshda paydo bo'ladi va uning rivojlanishida oddiy taqlid qilishdan ko'ra murakkabroq rol o'ynaydi dastlab ob'ektlar bilan odamlarni jalb qilgan o'yingacha boradi

O'yin faollikni, keyin esa o'sib borayotgan bolaning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiradi

organizmning zaruriy ehtiyoji va u orqali bolalarda tashkilotchilik qobiliyatidir

tarbiyalanadi. Ammo o'yin har qanday vaziyatdagi o'yindir. Bunday o'yinlar ham bor

ular bolalarga mustaqillik, soddalik va bir-biriga yordam berish hissini o'rgatadi.

Yan Amos Kamenskiy Grammatik o'yinlardan tizimli foydalanishning ahamiyati

bu haqda gapirar ekan, u shunday deb yozgan edi: "Bola sog'lom bo'lishi uchun u doimo harakatda bo'ladi".

bo'lishi kerak, shundagina o'yin qiziqarli bo'ladi. O'yinni boshqarish va bolalarning harakatlarini doimiy ravishda kuzatib borish kerak. Chunki bolalar har tomonlama o'ynaydi

tarbiyalanadilar.

Psixologlar o'yinlarni to'rt guruhga bo'lishadi:

Funksional o'yinlar.

Bu o'yinlar bola organizmining har tomonlama rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Bu

bolalar biror narsa bilan shug'ullanadigan yosh bolalarga xosdir, turli mavzular bilan tanishish.

Qoidalar bilan o'yinlar.

Bu o'yinlarda bolalar atrofdagi hodisalarni o'rganadilar va idrok etadilar U bundan mamnun. Bu ma'noda ko'rish, eshitish va his qilish kabi organlar idrok qiladi.

Rolli o'yinlar.

Ushbu o'yinda bolalar ma'lum bir rolni, ma'lum bir kasbni (shifokor, o'qituvchi,

(quruvchi kabi) o'z ishini bajarayotgandek his qiladi. Har bir bolaning o'z roli bor

ular buni muvaffaqiyatli amalga oshirishga harakat qilishadi.

Konstruktor o'yinlar.

Ushbu o'yinning asosiy mazmuni - qurilish majmualari, taxta, qum, qog'oz materiallari

qismlarni kesish, plitka qo'yish kabi mehnat ko'nikmalarini yaratish kabi narsalardan iborat.

Konstruktor o'yinlari asosan ikkiga bo'linadi. Bolalar o'zlari ijodiy o'yinlar o'ynaydilar

mazmunini, maqsadini, qoidasini topadilar. Ijodiy o'yinlarning asosiy qismini syujetli rasm tashkil etadio'yinlar tashkil qiladi. Yana bir ijodiy o'yin - dramatik o'yin. O'yinning mohiyatihikoya va ertaklardagi voqealar mazmunini tasvirlashdan iborat bo'lib, ular badiiydiradabiyot qahramonlari tasvirlangan.

Qoidalar bilan o'yin. Bu xalq o'yinlari kabi qiziqarli bo'lib, unda bolalar hayoti, o'z hayotitengdoshlari va kattalarning mehnat faoliyatini tasvirlashga harakat qiladilar.

Demak, barcha bolalarni kattalar faoliyatiga qiziqtirish va ularga taqlid qilish uchun o'yin turlarularning intilishlari ish va oilaviy hayot, uchuvchilar, astronautlar, dengizchilar vaboshqalarning qahramonliklarini aks ettiradi. Ko'pgina o'yinlarda didaktik o'yinchoqlar vabu bilan bevosita bog'liq bo'lgan boshqa qo'llanmalardan foydalaniladi. Didaktik o'yin davomida

Ko'pincha shunday holatlar bo'ladiki, bolalardagi eng yaxshi kayfiyat to'satdan baxtdir,

u ham bezovtalik va intizomsizlik bilan almashinadi. Bunday paytlarda o'qituvchi yolg'iz qoladi

bolalarga tanbeh berishga majbur bo'ladi va bu ma'muriyatning o'yin kayfiyatiga ta'sir qilishi shubhasizpasaytiradi Agar bunday vaziyat yuzaga kelsa, uni o'yin qoidalari bilan birga tushuntirishi kerakuslubiy jihatdan to'g'ri. Shuning uchun o'quv jarayonida o'tkaziladigan o'quv mashg'ulotlarida biz faqat og'zaki usuldan foydalanamiz tushuntirish bilan qanoatlanmasdan, biz ham barcha turdagi ta'lim ma'lumotlaridan foydalanamiz zarur. Bular raqamli va yozma, audio va vizual, hajmli va harakatlanuvchidir. u vizual, elektron va boshqa shakllarda bo'lishi mumkin. Bunga asoslanib

har bir didaktik o'yin va vositaning imkoniyatlarini o'rgansak, ulardan qaysi birivazifani bajarish uchun undan samaraliroq foydalanishni o'rganamiz.

ADABIYOTLAR:

- Mavlonova, K. (2016). Ona tili darslarida badiiy matnning lingvistik xususiyatlari integratsiyaga asoslangan ta'lim metodologiyasi. Ommabop matbuot.
- Musayev, U. (2002). Integratsiya darajalari. Xalq ta'limi – №3